

«Баланың өзара қарым-қатынасын, ұжыммен қатынасын зерттеу» тақырыбындағы хаттама

1. Кіріспе бөлім

- **Мақсаты:** Баланың ұжыммен және құрдастарымен қарым-қатынасын зерттеу, оның әлеуметтік және психоэмоционалдық даму деңгейін бағалау. Сонымен қатар, баланың ұжымдық жұмысқа қатысу қабілетін, топтық әрекеттердегі рөлін және өзара қарым-қатынас дағдыларын анықтау.
- **Қолданылу саласы:** Бұл зерттеу мектеп жасына дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы балалармен жұмыс істейтін тәрбиешілер мен педагогтар үшін маңызды. Зерттеу барысында баланың мінез-құлқы, қарым-қатынасы және топтағы өз орны анықталады.

2. Зерттеу әдістері мен тәсілдері

1. Бақылау әдісі:

- Баланың ұжымда және құрдастарымен араласу барысында тәрбиеші немесе зерттеуші оның әрекеттерін бақылап, әлеуметтік қарым-қатынас ерекшеліктерін анықтайды. Бақылау барысында келесі аспектілер ескеріледі:
 - Баланың топтық әрекеттерде белсенділігі.
 - Басқа балалармен қарым-қатынас жасау тәсілдері (ұйымдастыру, шешім қабылдау, басқа балаларға көмектесу).
 - Өзара келісімдер мен пікірталастарға қатысу деңгейі.
 - Эмоциялық реакциялары (қуанған кезде, қиындықтар кезінде, ұрыс кезінде).

2. Әңгімелесу әдісі:

- Баламен жеке әңгімелесу жүргізіледі, онда оның ұжымдағы өз орны туралы пікірі мен сезімдері тыңдалады. Сонымен қатар, баланың басқа балалармен қарым-қатынасында кездесетін қиындықтар мен оларды шешу тәсілдері сұралады.

3. Тесттер мен сауалнамалар:

- Әлеуметтік дағдылар мен эмоциялық интеллектіні бағалауға арналған арнайы сауалнамалар немесе тесттер қолданылуы мүмкін. Бұл тесттер баланың өз эмоцияларын қалай танитынын, басқалардың эмоцияларына қаншалықты сезімтал екенін және әлеуметтік жағдайларда қалай әрекет ететінін анықтауға көмектеседі.

4. Рөлдік ойындар:

- Топтық рөлдік ойындар арқылы балалардың қарым-қатынас дағдылары, өзара түсіністіктері мен командалық жұмыс қабілеттері байқалады. Ойын барысында

балалардың өз рөлдерін қалай атқаратындары, басқа балалармен қалай әрекет ететіндері, ережелерді орындау деңгейі зерттеледі.

3. Зерттеу барысында алынған нәтижелер

1. Баланың ұжымдағы орны мен рөлі:

- Балалардың көпшілігі топтық жұмыстарда белсенді қатысады. Құрылымдалған тапсырмаларда немесе ойындарда баланың басқа балалармен жұмыс жасауға дайын болуы, оларды ұйымдастыра білуі немесе орындауға көмектесуі жиі кездеседі.
- Бірнеше балалардың топта өз пікірін ашық білдіруі қиындық тудырады, алайда уақыт өте келе бұл дағдыларды жетілдіру байқалады.

2. Қарым-қатынас дағдылары:

- Зерттеу барысында баланың ұжыммен қарым-қатынасында кейбір қиындықтар анықталды. Мысалы, кейбір балалар басқа балалармен үйлесімді жұмыс істеуде қорқыныш немесе қымсыну байқатты. Олар кейде топтық пікірталастарға қатыспайды немесе басқалардың пікірін ескермейді.
- Әр түрлі эмоциялық жағдайларда (риза болу, ашу, шаршау) балалардың өзара қарым-қатынасы зерттелді. Көптеген балалар өзін жайлы сезінеді және топпен жұмыс жасауға ынталы болғанымен, қиын жағдайларда басқалармен қарым-қатынас жасау қиынға соғады.

3. Эмоционалды даму және өзара көмек:

- Балалар ұжымда эмоционалды қолдауды көрсетеді. Қажет болған жағдайда олар бір-біріне көмек көрсетіп, эмоциялық қолдау білдіреді. Әсіресе достық қарым-қатынас орнату мақсатында өзара көмек көрсету байқалады.
- Бала өзінің эмоцияларын түсінуге және оларды басқалармен бөлісуге дайын болады, бірақ кейбір жағдайларда өз эмоциясын білдіру қиынға соғады.

4. Әлеуметтік дағдылар:

- Әлеуметтік дағдыларды дамытудағы ерекшеліктер байқалады: кейбір балалар топтық жұмыс барысында шешім қабылдауда көбірек араласады, ал басқа балаларға шешімді қабылдауда қатысу қиын болады. Әрине, бұл көбінесе баланың өзіне деген сенімділігімен байланысты.
- Балалар өзара байланыста көп көңіл бөледі, мысалы, бірге ойнағанда немесе тапсырма орындағанда бір-бірінің пікірлеріне құрметпен қарайды.

4. Зерттеу қорытындылары мен ұсыныстар

1. Қорытындылар:

- **Әлеуметтік қарым-қатынастың даму деңгейі:** Баланың топтағы орны мен қарым-қатынас дағдылары әртүрлі болады. Әдетте балалардың көпшілігі өз

ойларын білдіріп, топтық жұмыста белсенді болады, бірақ кейбір балаларда ұжыммен байланыс орнатуда қиындықтар байқалады.

- **Эмоционалды өзара қарым-қатынас:** Балалар бір-біріне эмоциялық қолдау көрсетуге дайын, бірақ бұл дағдыны толыққанды дамыту үшін уақыт пен тәжірибе қажет.
- **Қиындықтар мен ұсыныстар:** Балалардың әлеуметтік дағдыларын дамыту үшін жиі қайталанатын рөлдік ойындар мен топтық тапсырмаларды енгізу ұсынылады. Сондай-ақ, балаларды өз пікірін айтуға, басқалардың эмоцияларын түсінуге үйрететін жаттығулар өткізу маңызды.

2. Ұсыныстар:

- **Жеке және топтық қарым-қатынас дағдыларын дамыту:** Топтық жұмысты күшейту, балалар арасында тұрақты серіктестік орнату мақсатында жиі әлеуметтік ойындар мен рөлдік ойындарды қолдану.
- **Эмоциялық дағдыларды дамыту:** Балаларға өз эмоцияларын дұрыс тануға және басқаруға арналған арнайы жаттығулар жүргізу. Эмоциялық қолдау көрсету мен қиын жағдайларда өзін-өзі басқаруға үйрету.
- **Қарым-қатынасқа қажетті жағдай жасау:** Балаларға өз ойын ашық білдіру мүмкіндігін жиі беру, басқалардың пікірлеріне құрметпен қарауды тәрбиелеу.

Бұл зерттеу хаттамасы баланың өзара қарым-қатынасын және ұжыммен қарым-қатынасын бағалау үшін өткізілген бақылау мен талдау нәтижелерін көрсетеді. Баланың әлеуметтік және эмоциялық дамуына ықпал ету үшін мұндай зерттеулерді жүйелі түрде жүргізу маңызды.